

OHCHR
Vammaisten henkilöiden oikeuksien komitea
jorge.araya@un.org

22.8.2025

Loppulausunto Suomen ensimmäistä CRPD-komitean raporttia koskevaan julkiseen vuoropuheluun

Tämä asiakirja sisältää Ihmisoikeuskeskuksen¹ (Suomen kansallinen ihmisoikeusinstituutio, NHRI) tekemiä havaintoja vammaisten henkilöiden oikeuksien komitealle komitean 33. istuntoa (11.–29. elokuuta 2025) varten.

Jos sinulla on kysyttävää tai tarvitset lisätietoja, ota meihin yhteyttä osoitteessa info@ihmisoikeuskeskus.fi.

¹ Ihmisoikeuskeskus edustaa Suomen kansallista ihmisoikeusinstituutiota kansallisten ihmisoikeusinstituutioiden kansainvälisessä yhteistyössä sekä muussa kansainvälisessä ja eurooppalaisessa ihmisoikeusyhteistyössä.

Suomen kansallinen ihmisoikeusinstituutio koostuu Ihmisoikeuskeskuksesta, sen laaja-alaisesti yhteiskunnan eri osa-alueita edustavasta 39-jäsenisestä Ihmisoikeusvaltuuskunnasta sekä eduskunnan oikeusasiamiehen kansliasta. Instituutio noudattaa YK:n Pariisin periaatteita ja ihmisoikeusinstituutioiden maailmanlaajuinen verkosto GANHRI (Global Alliance of National Human Rights Institutions) on akkreditoinut sen ja myöntänyt sille A-statuksen vuosina 2014, 2019 ja 2025.

Arvoisa puheenjohtaja, hyvät komitean jäsenet, kollegat ja ystävät,

Haluaisimme kerrata joitakin niistä huolenaiheista, joita aiemmin esitimme, ja kommentoida muutamia hallituksen edustajien antamista vastauksista.

Vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen Suomessa on kokenut selviä takaiskuja. Näitä ovat muun muassa rajoitukset sosiaaliturvaan ja palveluihin, joiden avulla vammaiset henkilöt voisivat elää itsenäisesti yhteisössään ja nauttia samoista oikeuksista kuin kaikki muutkin. Lisäksi vammaisten henkilöiden ja heidän järjestöjensä mahdollisuudet osallistua päätöksentekoon ja puolustaa oikeuksiaan ovat heikentyneet.

Vastoin hallituksen kantaa olemme vakuuttuneita siitä, että yksi tärkeimmistä syistä vammaispalvelulain soveltamisalan viimeisimpään tarkistukseen olivat vanhimpien ikäryhmien palvelutarpeista kertyvät ennakoitavissa olevat kustannukset. Seuraukset ikääntyneille vammaisille henkilöille, joille ei myönnetä vammaispalveluja, ovat kielteisiä. Sosiaalipalvelulakiin perustuvat kotipohjaiset palvelut ja asumispalvelut eivät täytä heidän tarpeitaan. Lisäksi omaishoidon tuen, kotihoidon, ympärivuorokautisen palveluasumisen ja muiden olennaisten palvelujen saatavuus on viime vuosina heikentynyt jyrkästi, vaikka ikääntynyt väestö on kasvanut. Kun palvelut ovat kaventuneet käsittämään perus- ja sairaanhoidon, muut tarpeet – kuten sosiaalinen osallistuminen, kognitiivinen tuki, kotityöt, asiointi ja ulkoilu – jäävät usein täyttymättä.

Haluamme korjata osan täällä eilen esitetystä tiedosta. Eilen sanottiin, että eduskunnan Suomen kansalliselle ihmisoikeusinstituutiolle vuonna 2019 myöntämät lisätehtävät osoitettiin kansainvälisiin ihmisoikeussopimuksiin liittyvään työhön ja että tämä hyödyttäisi myös vammaisyleissopimuksen riippumatonta seurantamekanismia (IMM). Todellisuudessa ne osoitettiin erityisesti iäkkäiden henkilöiden oikeuksiin liittyvään työhön iäkkäiden hoitopalveluiden valtakunnallisen kriisin vuoksi. Niitä ei ollut tarkoitettu seurantamekanismia varten.

Kuten täällä eilen todettiin, syksyllä 2024 sosiaali- ja terveysministeriö asetti seurantaryhmän asiakkaiden ja potilaiden itsemääräämisoikeuden vahvistamiseksi. Tämä tehtiin hallitusohjelman mukaisesti. Haluamme kuitenkin korostaa, että pian ryhmän nimittämisen jälkeen hallitus päätti, ettei ryhmälle myönnetä resursseja. Ryhmä ei sen vuoksi pysty laatimaan eikä edistämään lainsäädäntöehdotuksia.

Ihmisoikeuskeskus pitää hallituksen vastauksia kansalaisjärjestöjen toimintaedellytysten nopeaan ja vakavaan heikkenemiseen riittämättömänä. Hallituksen edustaja totesi, että kansalaisjärjestöjen rahoituksen leikkaukset olivat välttämättömiä talouden tasapainottamiseksi ja sen varmistamiseksi, että järjestöt voivat toimia itsenäisesti yksityisellä rahoituksella. Haluamme korostaa, että leikkausten nopeus ja ennakoimattomuus estävät tehokkaasti kansalaisjärjestöjen hallitun uudelleenjärjestelyn.

Säästötoimenpiteet yhdistettynä edistämistä koskevien linjausten puutteeseen heikentävät vammaisten henkilöiden oikeuksien asemaa. Hallituksen edustajat eivät ole pystyneet vakuuttamaan meitä siitä, että asioiden tila tulee parantumaan. Sen sijaan he ovat tyytyneet toistelemaan poliittisia perusteluja, joita on käytetty oikeuttamaan puutteita esimerkiksi sosiaalipalveluissa, vammaisjärjestöjen tilanteessa sekä sosiaaliturvassa ja työllisyydessä.

Kiitos. Jäämme odottamaan komitean suosituksia.